

A NAGY HÁBORÚ

Toldd meg Dianával!

Daniss Győző

A „nagy háború” a reklámvilágot is érintette. Mivel rádió, televízió, internet nem volt, és mert egyre korlátozottabbak voltak a plakát-, levelezőlap-, számológépek-lehetőségek, elsősorban a sajtóhirdetések világát. Mégpedig nemcsak a katonaköpenyek, bakancsok és mülábak tárgykörében.

Több lapban és többször is megjelentek a fennhéjázástól korántsem mentes efféle ajánlások: „Az első ágyúlövés elsöpörte a haszontalan és ártalmas francia és angol szépitőszereket. Manapság aki félti egészségét és tiszta, üde, fiatalos és városias arcot kíván, Dr. Jutassynak, a hírneves kozmetikai orvosnak arcápoló szereit használja. Dr. Jutassy krém 5 K

Dr. Jutassy szappan 2 K

Dr. Jutassy púder 5 K

Kapható minden jobb üzletben.

Főraktár: Kozmetikai gyógyintézet, Budapest, VI. Kossuth Lajos utca 4. szám”

A Lysoform fertőtlenítőszer „békebeli” hirdetésén mókás arcú fiatalember hívta fel a figyelmet a termékre. A háború kitörése után nyomban katonaruhába öltözött – szintén több lapban –, a szöveg pedig „Jelentem alássan, a Lysoformmal én is bevonultam”-ra változott.

Borszesz – etilalkohol (C₂H₅OH) – szintelen, kellemes szagú, égető ízű, kék lánggal égő folyadék. Tömény állapotban erős méreg. (Természettudományi Kislexikon, 1971)

Sósorszesz – Igazi mivoltában: kevés sós vízzel kevert valódi borszesz, tehát sós cognac. Ilyen formában azonban már nem kerül forgalomba s a legfeljebb sós törkölypálinkát adnak; különben az ezen a néven kapható termék nem egyéb, mint – a boros szag kedvéért – kevés önantéterrel illatosított és sós vízzel hígított gabona- vagy tengeriszesz. Házi orvosság. (A Pallas Nagy Lexikona, 1897)

Sósorszesz – Illatosított, alkoholban dús folyadék. Eredetileg a borszeszt (borolajat, önantsavas etilésztert) sós vízzel keverték (franciapálinka), főként házi használatú testápolásra, innen az elnevezése. Napjainkban az alkoholt illatosítókkal, például ecetéterrel (etil-acetáttal), aromás tinktúrákkal keverik. Testápoló, tonizáló- és bedörzsölőszer. (Magyar Nagylexikon, 2003)

Az Odol szájvizet „csinos tábori dobozba” csomagolták, s „a háború tartama alatt díjmentesen szállított” üvegekben kínálták.

Brázay és Erényi

A sósorszeszt, a különféle illat- és ízanyagokkal kívánatosabbá tett, sós vízzel hígított alkoholt bő évszázada ismerték már, amikor a 19. század vége felé egy Európát járt kereskedő, Brázay Kálmán Budapesten is professzionális módon kezdett hasonlót gyártani. És nemcsak gyártotta a sokoldalúnak mondott terméket. Sajtóhirdetés-zuhatagával kevésbé ügyes boltostársainak is gyorsan fölébe kerekedett. A maga sósorszeszét a Kakas Márton című hetilap 1904 első negyedévi számainak biznysága szerint egyebeken kívül hajhullás és lábizzadás, májfoltok és korpásodás, torokfájás ellen, valamint látásjavításra és fogápolásra ajánlotta.

Alig valamivel később jelentkezett egy kivételesen erős versenytárs. Erényi Béla gyógyszerész szintén sósorszesz-gyártásra és -árúsításra adta a fejét. Brázayt nemcsak mentollal gazdagított termékével szorongatta, hanem hasonlóképpen az övéinél hatékonyabb hirdetéseivel. És már a sósorszesz-kampány előtti években, akkor még más termékeivel is. Kopaszodás ellen hajszeszt, tripper ellen pirulát, bőrápolásra szappant, krémet, púdert, a férfierő megtartására (titokban, postán küldött) pasztillát kínált.

És hamarosan következett a főtermék, a Diana! Az 1904-ben alakult Diana Ipari és Kereskedelmi Rt. hat évvel később megvette Erényitől annak sósorszeszt és kozmetikai cikkeket árusító üzletét, valamint a gyártási jogokat. És azonnal elindított egy nagyszabású kampányt.

A Vasárnapi Ujság 1910. szeptember 18-i számában (ez a hetilap volt a Diana-reklámhadjáratok vezérhajója) teljes oldal harsogta, hogy a sósorszesz sokféle ember sokféle baján képes segíteni – miközben nem feledkezett meg arról, hogy a szer

„egyedüli készítője Erényi Béla gyógyszerész, Budapest, Károly körút 5.”

A termék politikai, katonai helyzetűl független értékét e lap 1913. február 13-i száma már felső fokban méltatta: „Ismeri ön már a Diana sósorszesz grandiózus hatását? Minden egészséges és minden beteg igazolhatja, hogy az elképzelhető legjobb siker csakis Diana sósorszesz használatával érhető el.”

Való igaz, hogy a szer – főképp alkohol-összetevője gyors párolgásának, hűtőhatásának köszönhetően – bedörzsöléssel, masszírozással frissítette a fáradt végtagokat, átmenetileg csillapította a fájdalmakat, valamelyest pedig fertőtlenített is (mellékhatásokról akkor nem tudtak vagy elhallgatták, hogy esetleg kiütéseket, légzési zavarokat okozhat). De a „minden bajra gyógyír” kitétel ez esetben sem volt igaz.

A háborút a részvénytársaság azon nyomban eladásai szolgálatába állította. Három nappal a Szerbiának küldött hadüzenet után a Népszavában így: „Háborúba Diana sósorszeszt visz, és győzni fog a magyar katona, mert a Diana sósorszesz hőség ellen, kimerültség ellen, sebesülés okozta fájdalmak ellen első segítség. Kapható mindenütt.”

A sósorszesz-reklámok 1915-ben elétek fénykorukat. A százazrekre menő veszteséglista talán még nem oszlatta el teljesen a győzelem reményét, a hirdető meg arra is számíthatott, hogy sokan minden elérhető módon próbálnak segíteni a fronton lévőeknek – egyebeken kívül azért is, hogy nyugtathassák magukat: „én mindent megtettem, sósorszeszt is küldtem”.

A cég a Vasárnapi Ujság a május 30-i számának egy teljes oldalát megvásárolta. Kilenc rajzocskaival és a hozzájuk illő – egyik-másik esetben bombasztikus – szöveggel próbálta az olvasók agyába vésni, hogy okvetlenül vásárolják a termékét. Hozzáteve mindjárt:

Katonák

füldbe ásott edükben ezer hajnak vannak kitéve, ha

Diana sósborszesz kíválatuk elfogyott. A gondos katona idejében rendel Dianát, hogy minden külső és belső fájdalmát rögtön csillapíthassa.

Családok

há feleség — jó gyermek soha ne feledjék harcateren küzdő övéiknek

DIANA sósborszeszt küldeni, mert ez a legerősebb fegyver a láthatatlan ellenség, sok győztrő kór leküzdésére.

Nagy öröme

a katonának, ha csomagot kap hazáról, de még nagyobb az öröme, ha

Diana sósborszesz is van benne, amit belsőleg-külsőleg egyaránt eredménnyel használhat minden hajnál.

Ápolók

és ápolónőknek nélkülözhetetlen kiegészítője a

Diana sósborszesz Áldásos hatása a harcateren is érvényesül.

Orvosok

nagy mennyiségben és állandóan használják a

DIANA sósborszeszt sebesültek és más betegek fájdalmának borogtatásokkal és bedörzsölésekkel való megszüntetésére.

Csodaszere

Korunknak a 42-es és 60^{1/2}-es, meri örökös gyógyítja ellenségeinket. Viszont a **Diana sósborszesz** baros katonáinkat gyógyítja ki a sok győztrő betegségből, fertőtleníti és új életre kelti a szenvedőket.

Üdítő

hatása ebben a hőségben a lővész-árokokban küzdő katonákra csak a **DIANA sósborszesz**-nek van. A bedörzsölések fel-frissítik az idegeket és könnyen elviselhetővé teszik a kimerültségtől fáradt hősöknek.

Hűsítő

italt gyakran egy pár csepp hamisítatlan **DIANA sósborszesz** pohárba öntve kúnn a táborban épp egy használ minir itthon.

Fájdalomcsillapító

a **Diana sósborszesz**. Masszírozás alatt a lábuk, karok elernyedt izmait rugalmassá várszolja és az összes fájdalmakat megszünteti.

Utravaló

ideális fertőtlenítő-szer a kipróbált **DIANA sósborszesz**. Megvédi harctérre induló katonáinkat a vaggónokban és más minierültt előforduló bacilus súlyos következményeitől.

A Diana sósborszesz alapárul 1915 május 15-től:
Eredeti üveg ára 60 fill.
Közép üveg ára 1 kor. 50 fill.
Nagy üveg ára 3 kor.

Diana Kereskedelmi R.-T.
Budapest, V., Nádor-utca 6.

„A Diana sóborszesz alapjai 1915. május 15-től:

Eredeti üveg ára 60 fillér
Közép üveg ára 1 kor 50 fillér
Nagy üveg ára 3 kor
Diana Kereskedelmi R.T. –
Budapest, V. Nádor utca 6.”

A szövegek pedig:

„**KATONÁK** – földbe ástott odúikban ezer bajnak vannak kitéve, ha Diana sóborszesz készletük elfogyott. A gondos katona idejében rendel Dianát, hogy minden külső és belső fájdalmát rögtön csillapíthassa

CSALÁDOK – hű feleség, jó gyermek soha ne feledjenek harctéren küzdő övéiknek Diana sóborszeszt küldeni, mert ez a legerősebb fegyver a láthatatlan ellenség, sok gyötrő kór leküzdésére

NAGY ÖRÖME – a katonának, ha csomagot kap, de még nagyobb az öröme, ha Diana sóborszesz is van benne, amit belsőleg-külsőleg egyaránt eredménnyel használhat minden bajnál

ÁPOLÓK – és ápolónőknek nélkülözhetetlen kiegészítője a Diana sóborszesz.

Áldásos hatása a harctéren is érvényesül
ORVOSOK – nagy mennyiségben és állandóan használják a Diana sóborszeszt sebesültek és más betegek fájdalmainak borogatásokkal és bedörzsölésekkel való megszüntetésére

CSODASZERE – korunknak a 42-es és 30½ -es, mert örökre kigyógyítja ellenségeinket. Viszont a Diana sóborszesz harcok katonáinkat gyógyítja ki a sok gyötrő betegségből, fertőtleníti és új életre kelti a szenvedőket

ÜDÍTŐ – hatása ebben a hőségben a lövészárkokban küzdő katonáinkra csak a Diana sóborszesznek van. A bedörzsölések felfrissítik az idegeket és könnyen elviselhetővé teszik a kimerültségtől fáradt hősök sorsát

FÁJDALOMCSILLAPÍTÓ – a Diana sóborszesz. Masszírozás alatt a lábak, kezek elernyed izmai rugalmassá varázsolja és az összes fájdalmakat megszünteti
ÚTRAVALÓ – ideális fertőtlenítő szer a kipróbált Diana sóborszesz. Megvédi harctérré induló katonáinkat a vagonokban és más mindenütt előforduló bacilus súlyos következményeitől.”

Az csak apró hiba, hogy az első képecskén igencsak gondatlan katona látszik. Hiszen ő a hirdetés javaslatával ellentétben csak akkor ír a hazaiaknak, amikor már nincs sóborszesze: „a Dianám elfogyott, kérlek, küldjél azonnal belőle” – és mire ez a kérése teljesülhet, bizonyosan eltelik egy-két hét vagy még hosszabb idő a pánacea nélkül.

Nem hiba, hanem valójában gyalázatos cinizmus a „Csodaszere” kezdetű reklámrész. Hiszen hogy mondhatja bárki – még egy háború kellős közepén is –, hogy „gyógyszer” a 42-es és a 30½ -es lövegek halálvivő lövedéke?

A sóborszesz acélossá tesz!

A nagyotmondás nemcsak egyetlen újság sajátossága volt. A Pesti Napló október 17-i számában ezt adta közre a részvénytársaság: „Toldd meg a kardodat egy lépéssel, hogy győzz. Ezt hirdették a régi magyarok és egy évezreden át megtartották a Duna-Tisza, Kárpát és Adria között. Ma a magyar katona jelmondata: Toldd meg a kardod egy üveg Diana sóborszeszszel, és nincs ellenség, mely ellent tudni állni. Mert ettől izmos, erős, acélossá lesz.”

És ismét a Vasárnapi Ujság. Akik végiglapozták az október 31-iki számot, a Lánchíd képe alatt ismét handabandázó szöveget olvashattak: „Magyarország nem volt, hanem lesz! A legnagyobb magyar e fenséges mondata sohasem volt oly igaz, mint ma, mikor a magyarság csodálatos erényekben tündöklök. A magyar név külföldön is hódítóan jár. Hű kísérője hódító útjában a Diana sóborszesz, mely az izmokat erősíti, megacélozza. Minden magyar anya tudja ezt, mikor a harcba induló fiát dicsőséges útjára Diana sóborszeszszel látta el.”

November 7-én pedig már-már az elemkörtán körébe vágó – kimondatlanul is főképpen a katonákra vonatkozatható – szöveggellett találkozhattak az olvasók: „A vezérkar is elismeréssel adózik vitéz katonáinknak, akik a haza védelmében csodákat művelnek. Ehhez a csodához csak egy fogható, az a hatás, amit a Diana sóborszesz gyakorol az emberi testre. A szervezetet felfrissíti, az izmokat acélossá teszi! A valódi Diana sóborszesz úgy külsőleg bedörzsölésekre, mint belsőleg cukorra vagy vízbe cseppentve használható. Rögtöni fájdalomcsillapító, frissítő, hűsítő háziszere. Első segítség a házban. Mindenütt kapható. Ára 60 fillér.

Főelárusító: Diana Kereskedelmi Részv. Társaság eladási osztálya, Budapest, Nádor utca 6. szám”

Az árut el kell adni...

A Kis Ujság hirdetése december 28-én hasonló szellemben búcsúztatta az évet (a reklámszöveg írója emlékezhetett a nem sokkal azelőtti lánchidas hirdetés ötletére): „Anyai áldás kíséri a harcba induló magyar katonát. De a jó anya tudja, hogy nemcsak isteni áldás tartja egészségben a fiát, hanem ahhoz más is kell. Ez a más pedig semmi más, mint a Diana sóborszesz, mely az izmokat acélossá teszi, a test ellenálló erejét növeli.”

A Vasárnapi Ujság utolsó 1915-ös számában megjelentetett egész oldalas, sok kis képből-szövegből szerkesztett reklámjában a részvénytársaság visszavett a „harciaságból” – talán mert a hátország szilveszteri/újévi hangulatát nem akarták rontani, talán mert tudták, hogy a társadalomnak kezd elege lenni a háborúból. A képsorból már csak egyetlenegy mutatott katonát. A közös, „Kizárólag Diana-sóborszeszt használ” szalagcím alatt – megelőzve az öreget és a fiatalot, a beteget és a pilótát meg a nagymamát stb. – ezzel a szöveggel: „...A KATONA, mert ettől izmos, erős, acélossá lesz”.

Az árut el kellett adni (ahogyan el kell adni ma is). Amint a többi hirdető, a Diana-cég reklámszakemberei előtt sem volt ismeretlen gondolat, amit az előző évben, Mikulás napján a Veszprémi Napló intelmeként adott közre: „Amint a reklám dobja elhallgat, a vásárló közönség is elalszik. Most még csend van minden vonalon, csak az ágyúk dörögnek a messze távolban.”

Aztán már nem volt csend. Dörögtek a 42-esek, a 30½ -esek meg a többiek. És egy-re jobban a hirdetések is... ●